

Uppfriskande om kampen mot kolonialism

Björn Kumm är tredje världen-historikens okrönte mästare. Han har på plats rapporterat från Sydamerika och Afrika, och många andra platser. Han stod tillsammans med andra journalister vid den nyss ihjälskjutne Che Guevaras bår, i Bolivia 1968.

Under många år var Björn Kumm också redaktör för OBS-Kulturkvarten i Sveriges Radio.

I sin nya bok *"Motstånd - de maktlösas kamp"* (Historiska Media förlag 2014) har han sammanställt lättläst historik från en mängd platser. Temat är oövertygat och väpnat motstånd mot främst brittiskt, tyskt och franskt kolonialt förtryck. Men även Putins strid med tjetjener, liksom Baskiens frihetskamp finns med. Ibland är kampen framgångsrik, ibland blir den nedkämpad av en kolonial övermakt.

Segrarna tog makten

Den långa frihetskampen på Madagaskar skildras av Björn Kumm i boken. Den nämndes inte med en rad när jag gick i skolan och är väl ännu helt okänd för de flesta.

När det gäller Kamerun fördes en lång kamp för demokrati, mot det franska kolonialväldet. Men Kameruns folk förlorade striden, och det är segrarna, Frankrike, som än idag kontrollerar mycket bakom kulisserna i landet. Därför vet vi rätt så lite om Kameruns kamp för frihet från franskt kolonialväldet.

Exemplen i boken tas från många andra, vitt skilda platser och miljöer där motståndet förts, som Kabylien i Algeriet, i det berbiska Marocko, i Vietnam, i Afghanistan, bland katoliker på Nordirland, hos Kenyas kikuyus, Palestina, Sydafrika, Indien. Motståndsrörelserna mot nazistisk ockupation i Skandinavien under andra världskriget finns också med.

Motståndets våld

Medan jag skriver den här recensionen råkar SVT2 sända filmen *"Utän-*

Både Gandhi och Che Guevara föll offer för sina motståndares kulor.

för lagen". Det är en bra fransk-algerisk-belgisk spelfilm som handlar om befrielsekriget mot franskt kolonialväldet i Algeriet. Till skillnad från i Costa Gavras *"Slaget om Alger"* utgör slagfältet här främst fransk mark. Filmen handlar hur tre algeriska bröder dras in i uppbygget av FLN:s underjordiskt organiserade krig i Paris och andra platser i Frankrike, vilket faktiskt pågick en tid. Filmen väjer inte för att problematisera också motståndets, FLN:s, våld och vad det gör med befrielsekämparna.

Den aspekten saknas däremot ibland i Björn Kumms bok, även om han självklart har med befrielsekampen i Algeriet och t ex nämner att

Björn Kumm

FLN:s seger inte innebar någon större frigörelse för landets kvinnor, trots att de deltagit i befrielsekampen.

Något som också förvånar lite är att även rena terrorgrupper som al Qaida är med i boken, liksom rånarligan med bas på Blekingegade i Köpenhamn. De senare sände sina under vapenhot bankstulna pengar till bl a palestinska organisationer. De än värre självmordsbombningar al Qaida genomfört är ju knappast heller de exempel på något folkligt förankrat "motstånd".

Kanske vill Kumm få fram att även rena terroristgruppers agerande delvis har rötter i kolonialhistorien? Han borde ändå i boken tydligare gjort en skillnad mellan rena terroristgrupper och stora rörelser som FLN, FNL och ANC. De var visserligen inte heller fria från terrorismanklagelser, men de har alla i alla fall till slut visat sig haft en betydlig folklig bas.

Frånsett de här två små randmärkningarna är boken bland det mest uppfriskande och lärorika jag läst på länge.

Henrik Persson

Guld i strupen

Boken "Guld i strupen - rötter och relationer till svenska språket" är utgiven av Språkförsvaret. Boken har en känd svensk medverkande, Björn Ranelid. Men också texter av invandrare från Skottland och Tyskland som lärt sig svenska. Skribenter från Åland och Svenskfinland skriver om modersmålet och dess situation som minoritetsspråk i Finland. En australiensare, en norrmän och en dansk medverkar också, med texter om sin relation till svenskan.

Att svenskan är rikare än vi tror belyses, liksom hur det kan vara att bevara svenskan när man bor utom-

lands. Vi tänker oss ofta svenskan som ett stort språk i förhållande till isländska, samiska eller färöiska. I verkligheten handlar det ju om ett språk som hör till de mindre i världen, där engelskan trycker på, på olika sätt. Däremot är svenskan inte hotad på samma sätt som olika ursprungsfolks språk är i Nordamerika, Latinamerika, Australien, Sibirien eller Asien.

Det är i mycket fråga om en debattbok, men den kan säkert också med fördel användas i utbildningssammanhang.

Henrik Persson

